

POEȚII DIN DREAPTA TISEI ÎN PERIOADA UCRAINEI INDEPENDENTE

THE POETS ON THE RIGHT BANK OF THE TISA IN THE PERIOD OF THE INDEPENDENT UKRAINE

Nuțu Laurențiu POP

Apșa de Mijloc, regiunea Transcarpatia UCRAINA

Abstract

In Transcarpathian region in Ukraine, more specifically in the Maramureș on the right bank of the river Tisa, there is a number of ten villages with a prevailing Romanian population, approximately 35.000 inhabitants, who after World War I, were separated from the Romanians on the left bank of the Tisa through state borders. In spite of this, they preserved their language and ancient traditions unaltered. This short article enumerates a few writers of the Romanian language, who inhabit these villages and who have published poetry and prose in the Romanian language over the last 18 years, after Ukraine's proclamation of its independence as a state.

Key words: *Transcarpathia, Romanian writers, poetry, journalism.*

Cuvinte cheie: *Transcarpatia, scriitori români, poezie, jurnalism.*

În toate perioadele de timp poeții au jucat **un** rol esențial **pentru** societatea existentă. Ei au fost, sunt și vor fi tămăduitorii inimilor umane. Poeții au valoare veșnică. Fie un poet antic, fie unul actual – toți descriu starea politică, economică sau socială într-un mod ascuns de ochii lumii. În același timp poeții sunt personalități marcante, pe care îi studiază școlarii în orice societate de pe globul pământesc. Ei „plâng” sau „râd” în versuri chiar și pe cei mai demni împărați. Ei fac lumea mai vie, mai vioaie, mai isteță.

Puțini din partea locului cunosc poeții locali. Unii din ei au cărți scrise, iar alții au intrat în antologii de versuri. Mai sunt încă și poeți, care au rămas în anonimat sau poate că versurile lor n-au văzut încă lumina tiparului și stau pe undeva în manuscrise.

O să discutăm despre așa poeți, cum sunt domnii Ion Mihalca, Gheorghe Moiş și Nuțu Mihali care au dovedit să scoată de sub tipar câteva cărți personale.

Domnul **Ion Mihalca-Ursanu** s-a născut în anul 1947, în satul Apșa de Jos (Dibrova), raionul Teacev (Teceu), regiunea Transcarpatia, Ucraina. Școala medie a făcut-o în satul natal. După aceea a urmat studiile la Facultatea de ziaristică a Universității de Stat din Chișinău, republica Moldova (1974).

Debutează în ziarul *Renașterea*¹.

Pe parcursul activității sale profesionale a colaborat la mai multe ziare, gazete și reviste din Ucraina, Moldova și România. Din ele fac parte: Prietenia (Drujba), Cuvântul de cinste, Noutățile Transcarpatice (Novinî Zakarpattia), Orbita – toate din Transcarpatia; Concordia din Cernăuți, Literatura și Arta din Chișinău, Graiul Maramureșului, Glasul Maramureșului, Clipa, Jurnalul de Sighet – toate din Maramureș (România).

Este până în prezent unul dintre cei mai activi patrioți din viața social-culturală a românilor din dreapta Tisei, fondatorul și primul președinte al Asociației Social-Culturale George Coșbuc a românilor din Transcarpatia (1989-1990).

A publicat aproape în 20 de ziare și reviste (în limbile română, ucraineană, rusă, maghiară) peste 3.000 de articole, reportaje, corespondențe despre viața și activitatea romanilor din Transcarpatia².

Domnul Ion Mihalca-Ursanu este autorul câtorva cărți de versuri: *Durerea zilei* (2000), *Dor de neam* (2000), *Cuib în suflet* (2000). Toate au apărut la Editura „Ruxanda” din Chișinău.

La etapa actuală activează la ziarul *Maramureșenii*. Este corespondent activ împreună cu redactorul-șef domnul Ion Huzău. Cu trecerea timpului, fiind copleșit de evenimentele zilnice ce ne înconjoară, domnul Ion Mihalca-Ursanu mai așterne câte o poezie în paginile *Maramureșenilor*. Pesemne mai pregătește și alte noi volume, care se află încă în manuscris.

O altă personalitate marcantă și foarte pasionată de lumea versurilor a fost și este domnul **Gheorghe Moiş**. S-a născut în data de 20 septembrie 1948 în Biserica Albă, raionul Rahov (Rahău), regiunea Transcarpatia. După terminarea școlii din localitate pleacă la studii în republica Moldova. În 1971 a absolvit Institutul Pedagogic de Stat „Ion Creangă” din Chișinău. Primele încercări în versuri îi apar pe paginile ziarului *Tinerimea Moldovei*. Debutează cu colaje de versuri în revista *Nistru* (1981) și *Moldova* (1982). Colaborează cu poezii și articole la diferite publicații din Moldova, Ucraina și România.

În 1991 la Editura „Carpați” din Ujgorod îi apare prima culegere de versuri *Monolog în zori de zi* (în chirilică).

Este laureat al Festivalului Internațional de Poezie „Vasile Lucaciu” de la Cicârlău (1992).

În 1994, la Baia Mare, îi apare placheta de versuri intitulată *Versuri*, editor Centrul Județean al Creației Populare Maramureș³.

În anul 2001 la Editura „Scriptorium” din Baia Mare (Maramureș, România) îi apare un nou volum de versuri: *Lumina din suflet*.

Multă vreme a fost profesor de limbă și literatură română la Biserica Albă (din 1971). În urmă cu vreo 4-5 ani a suspendat această meserie și, împreună cu familia, a plecat în Portugalia la câștig. Acolo tot face poezie, ba chiar dorește ca să facă încă un volum de versuri.

Este demn de menționat faptul, că domniile Ion Mihalca-Ursanu și Gheorghe Moiş au adunat din partea poezilor din dreapta Tisei materiale pentru încă două volume de poezii. Este vorba despre culegerile *Leagăn de cuvânt* (1997) și *Ardere de dor* (Editura „Echim”, Sighetul Marmăției, 2000).

Un alt poet este domnul **Nuțu Mihalyi**. S-a născut în 6 ianuarie 1951 în localitatea Apșa de Mijloc, raionul Rahov (Rahău), regiunea Transcarpatia într-o familie de țărani mijlocași. Termină 8 clase în satul natal, după care, în 1965, își continuă studiile la Școala medie de la Apșa de Jos, pe care le termină în 1967. Cu note bune ajunge student la Institutul de Medicină din Chișinău, Facultatea de Medicină Generală pe care o absolvă în 1973. Trece internatura pe terapie la Spitalul Feroviar din Chișinău între anii 1973-1974.

Apoi face stagiul militar în Bielorusia până în 1977. Se căsătorește. Pe o scurtă perioadă de timp este medic terapeut principal al raionului Rahov și șeful Policlinicii raionale din Rahov.

În perioada 1987-1989 este medic-adjunct al Spitalului de sector din Velikii Bickiv (Bocicoiul Mare). Din 1989 și până la astăzi este medic-șef al Sanatoriului „Mineral” din Apșa de Jos (Dibrova).

Domnul Nuțu Mihalyi este un patriot al neamului românesc din dreapta Tisei. El descinde din nobila familie Mihalyi de Apșa⁴.

Unicul volum de versuri intitulat *Viața ... așa cum este*, i-a apărut în anul 2003 la Editura „Macarie” din Târgoviște, l-a desemnat pe domnul Nuțu Mihalyi drept ca primul poet din Apșa de Mijloc în perioada Ucrainei independente.

Concluzii

Cred că ar fi potrivit de menționat faptul și de luat în considerație acest lucru, că în partea dreaptă a Tisei mai scriu versuri și alte personalități, dar care nu sunt la fel de celebre ca domniile amintiți mai înainte. Este vorba despre Anuța Șiman, Nuțu Dan, Nuțu Pop (autorul acestui articol),

Elena Vlad, Anuța Dan, Vasile Huzău (din Apșa de Mijloc), Carolina Moiş, Gheorghe Dan, Măria Grin, Mihai Negre, Elena Popovici, Sorin Șiman, Măria Grin Mihali, Ana Măria Berinde, Marina Popșa (din Biserica Albă), Ecaterina Popescu, Ion Mihali - din Slatina, Anuța Opriș, Anuța Filip, Ion Botoș (din Apșa de Jos) și mulți alții, care încă nu și-au oferit spre publicare versurile.

Bibliografie

1. *Culegerea de versuri* Leagăn de cuvânt, Editura „Cybela”, Baia Mare, 1997, pag. 28.
2. *Ion Mihalca* Durerea zilei, Editura „Ruxanda”, Chișinău, 2000, pag. 63, 64.
3. *Culegerea de versuri* Ardere de dor, antologia poezilor români din dreapta Tisei, Editura „Echim”, Sighetul Marmației, 2000, pag. 24.
4. *Nuțu N. Mihalyi de Apșa* Viața ... așa cum este, editura „Macarie”, Târgoviște, 2003, pag. 48-50.

E.M. CIORAN, PRIVIND ÎNAPOI SPRE ROMÂNIA (cartea *Schimbarea la față a României*)

E.M. CIORAN, LOOKING BACK TOWARDS ROMANIA

Mirel ANGHEL

Universitatea de Medicină și Farmacie „Carol Davila”,

B-dul Eroilor Sanitari, nr. 8, București

Catedra de Limbi moderne

E-mail : mirel.anghel@yahoo.com

*In 1937, the philosopher Emil Cioran leaves Romania, the country in which he was born. He goes to France where he settles and in whose language we will write most of his books. The book **Schimbarea la față a României (The Transfiguration of Romania)**, published in 1936, is a radiography of the Romanian nation, of its cultural and historical insignificance throughout history. The book is an exposition of the author's social, political, and cultural beliefs. In the centre of the book is the concept of **history**, Romania being absent from it as a nation because of its ethnic limitation.*

Key words : Cioran, *Transfiguration of Romania*, history

Cuvinte cheie : Cioran, *Schimbarea la față a României*, istorie

„Iubesc istoria României cu o ură grea”
E.M. Cioran

Emil Cioran s-a născut la 8 aprilie 1911 la Rășinari, județul Sibiu. A fost al doilea fiu al lui Emilian Cioran, de profesie preot, și al Elvirei Cioran (fostă Comanciu). A studiat la liceul „Gheorghe Lazăr” din Sibiu, iar studiile superioare le-a urmat la Facultatea de Litere, Universitatea din București, între anii 1928-1932. A murit la 20 iunie 1955 la Paris. Cartea *Schimbarea la față a României* (1936) este un *testament* al despărțirii de România, țară cu care nu se simte solidar și în a cărei limbă va refuza mai târziu să scrie și să vorbească.

Cioran are o prețuire deosebită pentru dictaturile ce pun în centrul lor poporul, văzând în aceste regimuri politice o distribuție eficace a energiilor care, altfel, sunt risipite de democrație. Dacă regimul democrat-popular instaurat în România după cel de-al doilea Război mondial l-ar fi prins în țară, ar fi putut experimenta *binefacerile* unui astfel de sistem politic elogiat de el. România este văzută ca o țară limitată, mărginită etnic, condamnată etern la ratarea măreției și la anonimat. Poporul nostru își conștientizează insignifianța, pe când cele mari (Grecia, Franța), cu o măreție inerentă, evoluează firesc, în mod „iresponsabil”, inconștiente de propria grandoare. În viziunea lui Cioran, scuza atotprezentă (chiar și în zilele noastre) a vitregiilor istoriei nu este decât o altă ratare a prilejului de afirmare și mărire în istorie, o scuză eternă care nu ne face deloc cinste. El oferă ca exemplu de urmat Rusia, neavând cum să știe, în momentul scrierii acestor orgolioase „divagații” (între anii 1935-1936), că în 1944 el însuși, printre mulți alți scriitori și publiciști, va fi obiectul unei campanii a ziarului manist „Dreptatea”, în paginile cărui, la rubrica „Perna cu ace”, Oscar Lemnaru îl denunță pe Cioran drept un susținător care „«de pe culmile disperării» nu vedea decât triumful Gărzii de Fier și al hitlerismului ?” [1]

România este condamnată la pasivitate, încremenită în spiritul defensiv care ne-a caracterizat atât de mult timp. Regretul lui Cioran este de a se fi născut într-o națiune cu un rol minor, o națiune care nu rezistă la testul istoriei, fiind doar o țară periferică din acest punct de